

3

28/1980

Slovenský národopis

Jan Hala
47

Na obálke:

1. strana: Ján Hála, S krčiazkom. Olej 1947.

4. strana: Ján Hála, Marka Chovančeková, Olej 1947.

Koncovky a ilustrácie v čísle sú kresby Jána Hálu z knihy Podtatranská dedina.

HLAVNÁ REDAKTORKA

Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA

Viera Gašparíková

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Adam Pranda, Antonín Robek

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online prístupné iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com

www.cejsh.icm.edu.pl

www.cceol.de

www.mla.org

www.ulrichsweb.com

www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

OBSAH

STÚDIE

- Milan Leščák: K niektorým aspektom vývinu slovenskej ľudovej kultúry po roku 1945 365
- Václav Frolec: Dvacet let Mezinárodní komise pro studium lidové kultury v Karpatech a na Balkáně (MKKKB) 373
- Ján Botík: Bilancia dvadsaťročnej činnosti Československej sekcie Mezinárodnej komisie pre štúdium ľudovej kultúry v oblasti Karpát a Balkánu 385
- Eva Krekovičová: K fenoménu kolektívnosti pri skúmaní folklórnych javov v súčasnosti 393
- Marta Sigmundová: Zobrazenie slovenskej ľudovej kultúry v diele akademického maliara Jána Hálu 415

MATERIÁLY

- Viera Gašparíková: Slovenské humoristické podania v diele Boženy Němcovej a Pavla Dobšinského (K odenia B. Němcovej) 423
- Sigrid Dušeková: Cintorín z 15.—17. storočia v Smoleniciach 433

EAS — POKUSNÉ KOMENTÁRE

- Soňa Švecová: Príbuzenská terminológia na Slovensku 455

ROZHLADY

- Medzinárodná konferencia venovaná jubileu MKKKB (Ján Botík) 470

RECENZIE A REFERÁTY

- Zilynskij, O.: Slovenská ľudová balada v interetnickom kontexte (Andrej Sulitka) 474
- Gusev, V. Je.: Slavianskije partizanskije pesni (Soňa Burlasová) 475
- Barag, L. G. — Berezovskij, J. P. — Kašnikov, K. P. — Novikov, N. V.: Sravnitelnyj ukazatel' sužetov (Viera Gašparíková) 477
- Massin: Händlerrufe aus europäischen Städten (Helena Tomečková) 479
- Správa o odmenených štúdiách v Slovenskom národopise 480

BIBLIOGRAFIA

- Milada Kubová: Bibliografia slovenskej etnografie a folkloristiky za rok 1976 481

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

- Милан Лешчак: Некоторые аспекты развития словацкой народной культуры после 1945 года 365
- Вацлав Фролец: Двадцать лет Международной комиссии по изучению народной культуры Карпат и Балкан (MKKKB) 373
- Ян Ботик: Итоги двадцатилетней деятельности Чехословацкой секции Международной комиссии по изучению народной культуры в области Карпат и Балкан 385
- Ева Крековичова: К феномену коллективности при изучении фольклорных явлений в современности 393
- Марта Сигмундова: Изображение словацкой народной культуры в творчестве художника Яна Галы 415

МАТЕРИАЛЫ

- Вера Гаšпарикова: Словацкие юмористические предания в творчестве Божены Немцовой и Павла Добшинского (К 160 годовщине со дня рождения Б. Немцовой) 423
- Сигрид Душекoвa: Кладбище 15—17 вв. в Смоленице 433

ЭАС — ОПЫТНЫЕ КОММЕНТАРИИ

- Соња Швецoвa: Терминология родства в Словакии 455

ОБЗОРЫ

- Международная конференция, посвященная юбилею МКККБ (Ян Ботик) 470

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

БИБЛИОГРАФИЯ

- Милада Кубова: Библиография словацкой этнографии и фольклористики за 1976 г. 481

INHALT

STUDIEN

- Milan Leščák: Zu einigen Aspekten der Entwicklung slowakischer Volkskultur nach dem Jahre 1945 365
- Václav Frolec: 20 Jahre Internationale Kommission für das Studium der Volkskultur in den Karpaten und auf dem Balkan (MKKKB) 373
- Ján Botík: Bilanz der 20-jährigen Tätigkeit der Tschechoslowakischen Sektion der Internationalen Kommission zum Studium der Volkskultur im Bereich der Karpaten und des Balkans 385
- Eva Krekovičová: Das Phänomen Kollektivität bei der Erforschung der Folkloreerscheinungen in der Gegenwart 393
- Marta Sigmundová: Die Darstellung der slowakischen Volkskultur im Werk des akademischen Malers Ján Hála 415

MATERIALIEN

- Viera Gašparíková: Slowakische humoristische Erzählungen im Werk Božena Němcová und Pavol Dobšinský (Zum 160. Jahrestag der Geburt Božena Němcová) 423
- Sigrid Dušeková: Ein Friedhof aus

- dem 15.—17. Jahrhundert in Smolence (Archäologisch-historische Interpretation) 433

EAS — VERSUCHSKOMMENTARE

- Soňa Švecová: Verwandtschaftsterminologie in der Slowakei 455

RUNDSCHAU

- Die internationale Konferenz dem Jubiläum der MKKKB gewidmet (Ján Botík) 470

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

BIBLIOGRAPHIE

- Milada Kubová: Bibliographie der slowakischen Ethnographie und Folkloristik für das Jahr 1976 481

CONTENTS

ARTICLES

- Milan Leščák: To Some Aspects of the Development of Slovak Folk Culture after the Year 1945 365
- Václav Frolec: Twenty Years of the International Commission for the Study of Folk Culture in Carpathian Mountains and in Balcan (MKKKB) 373
- Ján Botík: The Balance of 20 Years Activity of the Czechoslovak Section Attached to the International Commission for the Study of Folk Culture in the Area of Carpathian Mountains and Balcan 385
- Eva Krekovičová: The Phenomenon Collectivity During the Research of Folklore Appearances in the Present 393
- Marta Sigmundová: Slovak Folk Culture on Pictures of the Academic Painter Ján Hála 415

VARIOUS MATERIAL

- Viera Gašparíková: Slovak Humorous Narratives in the Work of Božena Němcová and Pavol Dobšinský (To the 160th Birthday Anniversary of B. Němcová) 423
- Sigrid Dušeková: A Cemetery from the 15th —17th Century in Smolence 433

Soňa Švecová: Relationship Terminology in Slovakia 455

BOOKREVIEWS AND REPORTS

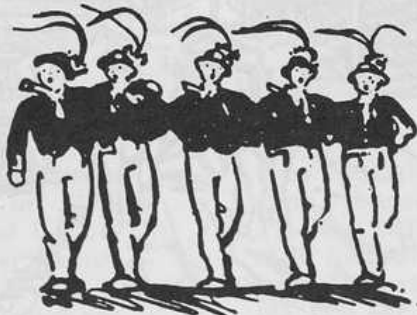
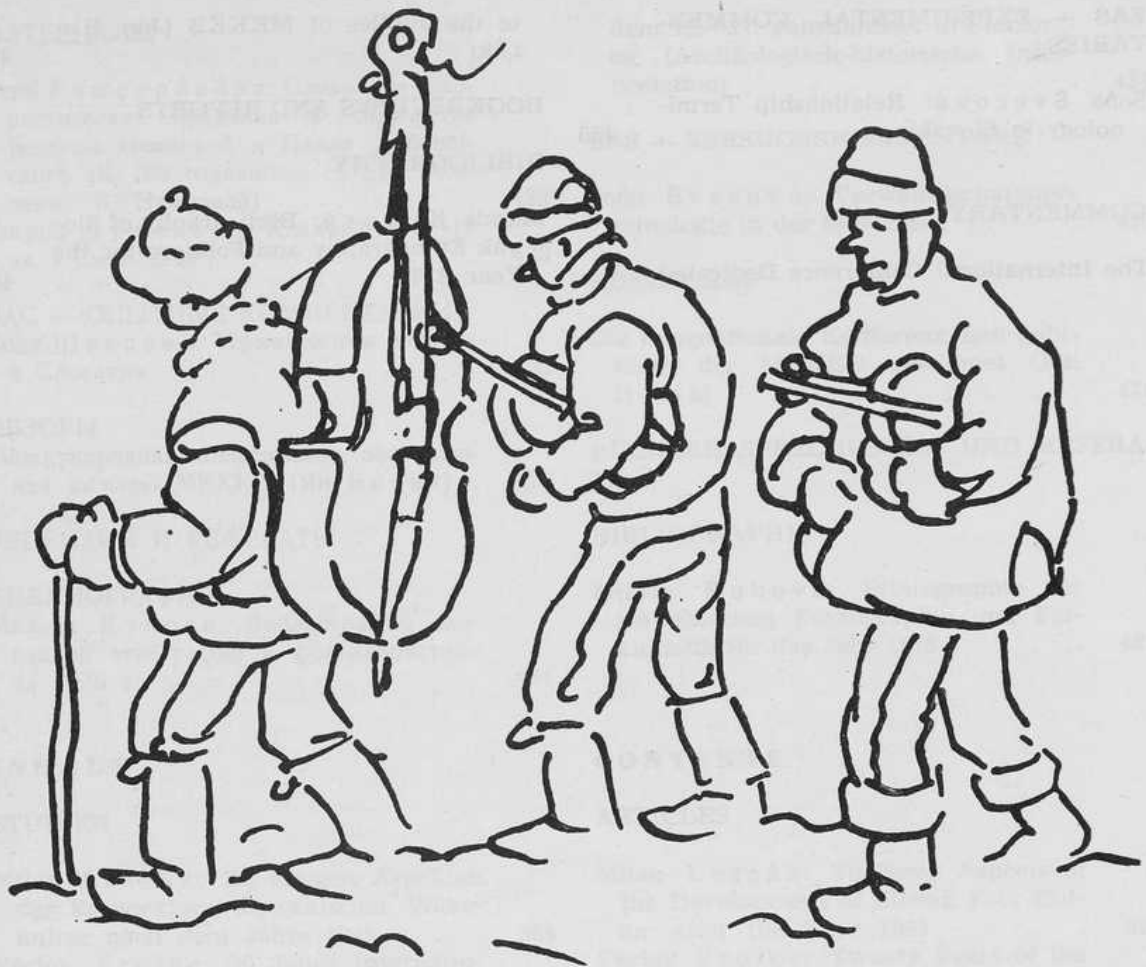
BIBLIOGRAPHY

COMMENTARY

The International Conference Dedicated

Milada Kubová: Bibliography of Slovak Ethnography and Folklore for the Year 1976 481

BILANCIA DVADSAŤROČNEJ ČINNOSTI ČESKOSLOVENSKEJ SEKcie MEDZINÁRODNEJ KOMISIE PRE ŠTÚDIUM EUDOVEJ KULTÚRY V OBLASTI KARPÁT A BALKÁNU

JÁN BOTÍK

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Dvadsiate výročie vzniku Medzinárodnej komisie pre štúdium ľudovej kultúry v oblasti Karpát a Balkánu (MKKKB) je vhodnou príležitosťou k zhodnoteniu najrozličnejších stránok jej činnosti. Rovnakú pozornosť si zasluhujú aj národné sekcie tejto organizácie, ktoré sa už od počiatku svojej existencie stali najdôležitejšími organizačnými článkami štruktúry i významnejšími realizačnými zložkami programu MKKKB. Tým sa činnosť národných sekcií MKKKB stala najsmeroďatnejším ukazovateľom stavu karpatologického a balkanologického štúdia v tej-ktorej členskej krajine.

Pri bilancovaní doterajších výsledkov národných sekcií MKKKB je potrebné venovať pozornosť všetkým zložkám jej činnosti. Teda nielen publikačným výsledkom a teoretickým či metodologickým problémom, ale aj otázkam organizácie, koordinácie, plánovania, ako aj medzinárodnej spolupráce a integrácie výskumných úloh. Z takýchto aspektov sa pokúsime charakterizovať aj doterajšiu činnosť, výsledky a skúsenosti Československej sekcie MKKKB.

Jednou z najdôležitejších úloh, ktorú musela Československá sekcia MKKKB riešiť hneď po svojom zrode v roku 1959, bolo vytváranie organizačných predpokladov pre rozvíjanie karpatologického štúdia. Novým potrebám primeranú or-

ganizačnú platformu si vynucovala predovšetkým skutočnosť, že do rozpracovávania karpatologickej problematiky bolo nevyhnutné zapojiť bádateľov z rozličných inštitúcií viacerých rezortov. Najmä z akadémií vied, vysokých škôl, múzeí, ale aj niektorých ďalších pracovísk. Pri riešení tohoto problému vhodným východiskom sa ukázalo byť organizačné združovanie záujemcov o karpatologickú problematiku do pracovných kolektívov, tzv. subkomisií Československej sekcie MKKKB.

Hlavnou úlohou subkomisií bolo organizovať, ale predovšetkým realizovať výskum vybraných problémov karpatologického štúdia v celoštátnom meradle. Postupne vznikajúce subkomisie sa tak stali základnými jednotkami organizačnej štruktúry Československej sekcie MKKKB. V súčasnosti Československá sekcia MKKKB združuje celkovo 10 pracovných subkomisií. Orientujú sa na štúdium problematiky *agrikultúry vrátane horského pastierstva, ľudového staviteľstva a bývania, ľudovej výroby, stravy, odevu, výtvarného prejavu, spoločenských vzťahov, výročných obyčajov, slovesného a hudobného folklóru*. Funkcia vrcholného koordináčného orgánu pripadla vedeniu československej sekcie, ktorého členmi sa stali vedúci jednotlivých subkomisií a zástupcovia najvýznamnejších národopis-

ných inštitúcií, zainteresovaných na riešení karpatologickej problematiky. Sídлом sekretariátu Československej sekcie MKKKB je od jej zrodu Národopisný ústav SAV v Bratislave. Prvým a dlhoročným predsedom Československej sekcie MKKKB bol PhDr. Ján M j a r t a n DrSc. Od roku 1971 vykonáva túto funkciu doc. PhDr. Václav F r o l e c CSc. Funkciu jej tajomníka vykonával v rokoch 1966—1967 prom. hist. Svetozár Š v e h l á k a od roku 1971 PhDr. Ján B o t í k CSc.

V rámci Československej sekcie MKKKB ako prvá začala pracovať *Subkomisia pre výskum karpatského pastierstva* (vedúci Ján P o d o l á k). Vďaka intenzívnemu organizačnému a bádateľskému úsiliu terénny výskum tejto problematiky na území československých Karpát bol už ukončený. Získal sa aj cenný porovnávací materiál z viacerých ďalších oblastí Karpát a Balkánu. Výsledky z týchto výskumov boli spracované v celom rade časopiseckých štúdií,¹ vo viacerých knižných publikáciách² i samostatných monografiách.³ V súčasnosti je v redakčnom spracovaní obsiahla syntetizujúca práca J. Podoláka o tradičnom ovčiarstve na Slovensku.

S činnosťou Subkomisie pre karpatské pastierstvo je úzko spätý vznik a činnosť *Subkomisie pre agrikultúru* (vedúci J. Š t i k a). Hlavnú pozornosť venuje problematike filiálneho hospodárenia, dočasného obrábania pôdy, migrácie obyvateľstva za prácou, zániku niektorých druhov poľnohospodárskych plodín a dobytky, tradičných foriem žatvy a mlatby i niektorým ďalším otázkam. K riešeniu uvedenej problematiky boli usporiadané dve konferencie pod názvom *Agricultura carpatica I. a II.* (Rožnov pod Radhoštěm 1973, 1979), prvá z nich s medzinárodnou účasťou. V činnosti tejto subkomisie treba oceniť úsilie o komplexnosť štúdia agrárno-etnografickej problematiky, ako aj inter-

disciplinárny prístup k jej riešeniu, na ktorom sa okrem etnografov podieľajú aj špecialisti z oblasti dejín poľnohospodárskych vied, botaniky i niektorí ďalší.⁴

V československej sekcii medzi najaktívnejšie patrí *Subkomisia pre ľudové staviteľstvo* (vedúci V. F r o l e c). Priaznivý stav výskumu a publikačného spracovania tejto problematiky umožnil upriamiť pozornosť na riešenie niektorých špeciálnych teoretických a metodických problémov. Prejavilo sa to na obsahu viacerých seminárov venovaných problematike súvislostí mestskej a vidieckej architektúry, interetnických vzťahov ľudového staviteľstva v kontakto- vých zónach a využitia kartografickej metódy pri spracovávaní javov ľudového staviteľstva. Materiály z týchto seminárov boli súborne publikované v časopise *Slovenský národopis*.⁵ Subkomisia venuje systematickú pozornosť aj otázkam terminológie⁶ a problematike múzeí ľudovej architektúry.⁷ Výsledky svojej činnosti konfrontovala subkomisia na troch konferenciách s medzinárodnou účasťou (Smolenice 1971,⁸ Rožnov pod Radhoštěm 1975,⁹ Strážnice 1978¹⁰). Z iniciatívy subkomisie bola autorsky i redakčne vypracovaná a do tlače odovzdaná publikácia *Ľudová stavebná kultúra v oblasti československých Karpát*, ktorá sumarizuje súčasný stav etnografických, historických, archeologických a jazykovedných poznatkov tejto problematiky.¹¹ K najvýznamnejším výsledkom tejto subkomisie patrí aj projekt syntetizujúceho diela o ľudovej architektúre Karpát a prilahlých balkánskych oblastí, ktorý sa realizuje v medzinárodnej spolupráci špecialistov zo všetkých členských krajín MKKKB.¹²

Činnosť *Subkomisie pre ľudový výtvarný prejav* (vedúci R. J e ř á b e k) sústreďuje pozornosť na problematiku ľudovej maľby a grafiky. Výsledky jej riešenia konfrontovala na viacerých seminároch, ale najmä na konferencii o et-

nických a internetných črtách ľudovej maľby a grafiky v oblasti Karpát (Moravany 1974) s medzinárodnou účasťou. Žiaľ, materiály z tejto konferencie sa doteraz nepodarilo publikačne sprístupniť. V poslednom čase sa činnosť subkomisie orientuje na problematiku ľudovej výšivky.

Subkomisia pre slovesný folklór (vedúca V. Gašpariková) venuje hlavnú pozornosť otázkam internetných súvislostí, najmä slovensko-českým, slovensko-poľským, slovensko-ukrajinským a niektorým ďalším medzietnickým vzťahom vo folklóre. Usporiadala medzinárodnú konferenciu *Internetné vzťahy vo folklóre karpatskej oblasti* (Smolenice 1976).¹³ V medzinárodnej spolupráci boli pripravené publikácie V. Gašparikovej a T. Komorowskej o zbojníckych rozprávaniach v oblasti slovenských a poľských Tatier.¹⁴ K pozoruhodným výsledkom patrí aj publikácia O. Zilynského,¹⁵ ako aj celý rad časopi-seckých štúdií.

Široko rozvinutá medzinárodná spolupráca s premyslenou koncepciou charakterizuje činnosť *Subkomisie pre hudobný folklór* (vedúci O. Elschek). Výsledky svojej činnosti konfrontovala subkomisia na dvoch medzinárodných konferenciách. Prvá z nich riešila problematiku stratigrafie ľudovej hudby v Karpatoch a na Balkáne (Smolenice 1965), druhá problematiku pastierskej hudobnej a tanečnej kultúry v Karpatoch a na Balkáne (Donovaly 1976). Žiaľ, materiály z týchto konferencií sa doteraz nepodarilo vydať. Osobitne treba oceniť, že zásluhou tejto subkomisie vychádza výberová bibliografická ročenka etnomuzikologických prác, ktorá sa z pôvodného karpatskobalkánskeho projektu rozšírila na celoeurópsky bibliografický orgán.

Z výsledkov *Subkomisie pre výročné obyčaje* (vedúci J. Tomeš, od r. 1978 A. Sulitka) si zasluhuje zmienku predovšetkým medzinárodná konferencia

o spoločenskej funkcii a internetných súvislostiach fašiangových zvykov v oblasti Karpát a Balkánu (Smolenice 1977). Materiály z tejto konferencie sprístupňuje publikácia pod názvom *Masopustní tradice*.¹⁶

Subkomisia pre spoločenské vzťahy (vedúca S. Švecová) zamerala spočiatku pozornosť na problematiku príbuzenských skupín, s osobitným zreteľom na rodinné formy a umelé príbuzenstvo. Materiály zo seminárov k uvedenej problematike boli publikované v časopise *Slovenský národopis*.¹⁷ Doteraz najvýznamnejším podujatím tejto subkomisie bolo sympóziu o chotárných sídlach v oblasti Karpát a Balkánu (Čadca 1978), na ktorom okrem príspevkov etnografov odzneli aj príspevky historikov a sídelných geografov.¹⁸ Problematiku chotárných sídiel treba považovať z hľadiska karpato-logického štúdia za osobitne prínosnú. Zasluhovala by si preto syntetizujúce spracovanie za účasti špecialistov zo všetkých členských krajín MKKKB.

Subkomisie pre ľudovú výrobu, stravu a odev sa nachádzajú zatiaľ iba v štádiu organizačného formovania a kryštalizácie výskumného programu. Doterajšie pracovné semináre, ako aj publikované čiastkové výsledky ich činnosti však signalizujú, že aj v týchto pracovných kolektívoch už pristúpili k riešeniu základných i teoretických problémov.

Náš príspevok si nenárokujeme na vyčerpávajúci prehľad všetkého, čo bolo náplňou činnosti Československej sekcie MKKKB a jej pracovných subkomisií v období ich dvadsaťročného pôsobenia. Chceli sme upozorniť iba na najdôležitejšie stránky organizačnej a koordinačnej práce, ako aj na najvýznamnejšie výsledky vedeckovýskumnej činnosti.

Žiada sa ešte zdôrazniť, že vytvorenie pracovných subkomisií malo pre celkovú činnosť československej sekcie osobitný význam. Organizačná štruktúra

československej sekcii zohrala dôležitú úlohu najmä pri integrácii vedeckovýskumných programov v celoštátnom meradle, a to pri štúdiu celého radu zložiek ľudovej kultúry. Koordinačná činnosť Československej sekcii MKKKB v mnohých prípadoch suplovala alebo predčila koordinátorskú funkciu aj takých inštitúcií, akými sú napr. Slovenská a Československá národopisná spoločnosť. Koordinačnú činnosť Československej sekcii MKKKB je potrebné hodnotiť aj so zreteľom na to, že práca jednotlivých subkomisií je založená na báze dobrovoľnosti a individuálnych záujmov členov základne. Za situácie, keď karpátologická problematika nefigurovala v pracovných plánoch všetkých národopisných inštitúcií, treba oceniť, že subkomisie prispeli k aktualizácii a metodickému usmerňovaniu karpátologického štúdia. Treba však povedať, že pri realizácii náročných výskumných programov sa organizačná a koordinačná činnosť subkomisií už nebude môcť zabíjať bez účinnejšej inštitucionálnej podpory. Táto podpora by mala spočívať predovšetkým v zakotvenosti karpátologických výskumných programov do plánovaných úloh všetkých pracovísk, ktorých pracovníci sú zainteresovaní na ich realizácii.

Pozoruhodné sú aj výsledky, ktoré Československá sekcia MKKKB a jej jednotlivé subkomisie dosiahli pri hľadaní možností a pri praktickom uplatňovaní interdisciplinárnej spolupráce. Naliehavosť takéhoto prístupu sa ukázala najmä pri syntetizujúcom spracovaní karpátologických problémov.

Osobitne by sme chceli poďakovať systematické hľadanie a využívanie možností medzinárodnej spolupráce i medzinárodnej konfrontácie zhromaždených poznatkov, ako aj vytváranie predpokladov pre medzinárodnú integráciu výskumných programov a úloh. Československá sekcia ako sídlo sekretariátu MKKKB pristupovala k otázkam medzi-

národnej spolupráce a koordinácie s maximálnou zodpovednosťou. Treba však povedať, že pri realizácii medzinárodných kontaktov československá sekcia častokrát prekračovala únosnú hranicu vlastných možností. Je preto potrebné, aby sa v ďalšom období na úseku medzinárodných kontaktov uplatnila poročnejšia deľba medzi všetkými členskými krajinami MKKKB.

Československá sekcia MKKKB zohrala pozitívnu úlohu aj pri rozvíjaní etnografického a folkloristického poznávacieho procesu, a to najmä tým, že orientovala bádateľskú činnosť na objasňovanie spoločných a diferencovaných črt ľudových kultúr v karpátsko-balkánskom areáli, čím prispela k rozvoju porovnávacích metód štúdia ľudovej kultúry v širších priestorových a medzietnických súvislostiach. Je pochopiteľné, že značná časť výsledkov vedeckovýskumnej činnosti vyplňovala iba existujúce medzery faktografických reálií. Lenže bez takejto kompletizácie poznatkov by neboli mysliteľné ani práce zohľadňujúce náročnejšie teoretické a metodologické zásady karpátologického a balkanologického štúdia. Nazdávame sa, že aj na tomto úseku činnosti dosiahla Československá sekcia MKKKB nemalé výsledky, z ktorých mnohé sa stretli so zaslúženým ohlasom u svojich zahraničných kolegov.

Náš príspevok uzatvárame konštatovaním, že v činnosti jednotlivých národných sekcii MKKKB sa uplatnili mnohé spoločné postupy, ale aj viaceré zvláštnosti. Prejavovali sa v organizačnej štruktúre, formách koordinačnej činnosti i v koncepčnom, metodickom a problémovom zameraní. Za takýchto okolností je vzájomná konfrontácia doterajších výsledkov a skúseností jednotlivých národných sekcii MKKKB dôležitá nielen z hľadiska vzájomnej informovanosti, ale aj z hľadiska využitia rozličných podnetov pre ďalšiu činnosť.

- 1 PODOLÁK, J.: Tradičné spôsoby zimovania dobytky na Horehroní. Slov. Národop., 8, 1960, s. 268–322; Letné salašníctvo oviec v oblasti Horného Hrona. Sbor. slov. národop. Múz., 55, 1961, s. 5–76; Pasienkové a lúčne hospodárenie na Hornom Pohroní. Slov. Národop., 9, 1961, s. 549–578; Prvé výsledky výskumu pastierstva v oblasti Vysokých Tatier. Slov. Národop., 10, 1962, s. 124–140; Výsledky etnografického výskumu poľnohospodárstva a pastierstva na Horehroní. Historica. Zbor. filoz. Fak. Univ. Komenského, 15, 1964, s. 331–344; Pestovanie poľnohospodárskych plodín a chov hospodárskych zvierat na Slovensku od polovice 19. do polovice 20. stor. Agrikult., 4, 1965, s. 29–77; Poloninské hospodárstvo Huculov v ukrajinských Karpatoch. Slov. Národop., 14, 1966, s. 193–292; Staré spôsoby chovu hospodárskych zvierat na okolí Rajca. Agrikult., 5, 1966, s. 169–185; Pôvod a rozšírenie ovčieho syra zvaného bryndza na Slovensku. Slov. Národop., 25, 1977, s. 261–282; Ludové názvy oviec ako prameň etnografického štúdia pastierstva v Karpatoch. Slov. Národop., 26, 1978, s. 601–624; Ovčiarstvo v lazovej oblasti Krupinskej planiny. Slov. Národop., 27, 1979, s. 339–354. — ŠTIKA, J.: Salašnické ustájovanie dobytky a košarovanie na moravsko-slovenském pomezí. Čes. Lid, 45, 1958, s. 64–74; Salašnické zimovanie dobytky na Těšínsku. Radost. země, 9, 1959; Salašníctví v považské a kysucké oblasti. Slov. Národop., 8, 1960, s. 323–370; Význam slova „valach“ v západných Karpatoch. Slov. Národop., 10, 1962, s. 396–437; Bádání o karpatském salašníctví a valašské kolonizaci na Moravě. Slov. Národop., 9, 1961, s. 513–548; Salašnické koliby v západo-karpatské oblasti. Sbor. slov. národop. Múz., 62, 1968, Etnogr., 9, s. 77–115; Die historische Analyse als Grundlage zum Studium von Analogien in der karpatischen Almenwirtschaft. Ethnol. slav., 3, 1971, s. 91–97.
- 2 PODOLÁK, J.: Poľnohospodárstvo a pastierstvo. In: Horehronie I., Bratislava 1969, s. 15–164; Die Überwinterung auf den Salaschen im Berggebiet der Mittelslowakei. In: Viehwirtschaft und Hirtenkultur. Ethnogr. Stud. Budapest 1969, s. 323–344; Prastaré spôsoby nietenia ohňa u karpatských pastierov. In: Slavistika-národopis. Bratislava 1970, s. 87–106; Methoden der Viehzucht. In: Die slowakische Volkskultur. Bratislava 1972, s. 38–51; Niektoré problémy porovnávacieho štúdia ľudových kultúr karpatskej oblasti. (Na základe etnografických materiálov o pastierstve.) In: Ludová kultúra v Karpatoch. Ethnogr. carpat. Bratislava 1972, s. 31–59; Les formes traditionnelles de l'organisation pastorale en Slovaquie. In: Trudy VII. meždunarodnogo kongressa antropologičeskich i etnografičeskich nauk. Tom 11, Moskva 1971, s. 300–306. — ŠTIKA, J.: Westliche Grenze der karpatischen Salaschenkultur. In: Trudy VII. meždunarodnogo kongressa antropologičeskich i etnografičeskich nauk. Tom 11, Moskva 1971, s. 356–360; O stavebním vývoji západokarpatské koliby. In: Ludová kultúra v Karpatoch. Etnogr. carpat. Bratislava 1972, s. 121–128; Salašnické stavby v Karpatoch a jejich vývoj. In: Ludové stavitelstvo v karpatskej oblasti. Etnogr. carpat. Bratislava 1974, s. 159–164.
- 3 PODOLÁK, J.: Pastierstvo v oblasti Vysokých Tatier. Bratislava 1967, s. 207.
- 4 Materiály z konferencie v roku 1973 vyšli súborne pod názvom Agricultura carpatica I. Rožnov pod Radhoštěm 1973, s. 117.
- 5 Materiály zo seminára o doterajších výsledkoch etnokartografického štúdia ľudového stavitelstva v Československu. Slov. Národop., 21, 1973, s. 620–655; Materiály zo seminára o interetnických vzťahoch v ľudovom stavitelstve. Slov. Národop., 24, 1976, s. 223–303; Materiály zo seminára o vzťahu dedinskej a mestskej architektúry. Slov. Národop., 25, 1977, s. 434–512.
- 6 Doteraz boli k terminologickým otázkam publikované príspevky: VAŘEKA, J.: Slovník lidového stavitelství. (Přístěnné sloupky.) Národop. Akt., 15, 1978, s. 59–62; — FROLEC, V.: Terminologie dvora. Národop. Akt., 15, 1978, s. 326–328.
- 7 Pri subkomisii pre ľudové stavitelstvo vznikla osobitná pracovná skupina, zameraná na problematiku múzeí v prírode. Z jej podnetu sa uskutočnili viaceré semináre, venované terminologickým a teoreticko-metodologickým otázkam. Pozri LANGER, J. — SOUČEK, J.: Příspěvek ke sjednocení významu nejčastějších pojmů užívaných při výstavbě muzeí v přírodě. Národop. Akt., 16, 1979, s. 75–77; Metodická a teoretická východiska pro výstavbu muzeí v přírodě. Národop. Akt., 16, 1979, s. 77–80; Materiály z ďalších seminárov sú v redakčnom spracovaní.
- 8 Materiály z tejto konferencie vyšli súborne pod názvom Ludové stavitelstvo v karpatskej oblasti. Bratislava 1974.
- 9 Materiály z tejto konferencie boli súbor-

- ne publikované pod názvom Muzea v prírodě a stavební památky. *Národop. Akt.*, 13, 1976, s. 169–224.
- 10 Konferencia sa uskutočnila pod názvom Ludová stavebná kultúra v oblasti československých Karpát. Materiály z tejto konferencie boli doplnené, redakčne spracované a odovzdané do Vydavateľstva BLOK v Brne.
  - 11 Pozri pozn. 10.
  - 12 FROLEC, V.: Syntéza o lidovém stavitelství v karpatsko-balkánské oblasti. Návrh projektu. *Slov. Národop.*, 26, 1978, s. 347–350; V ruskej a nemeckej verzii vyšiel tento návrh projektu aj v informatívnom bulletinu *Carpatobalcanica VIII*, Bratislava 1978. Pozri aj FROLEC, V.: Protokol z pracovného zasadnutia medzinárodného autorského kolektívu diela „Ludová architektúra v Karpatoch a priľahlej časti Balkánu“. *Slov. Národop.*, 27, 1979, s. 567–569.
  - 13 K tejto konferencii bola pod tým istým názvom pripravená publikácia (ed. V. Gašparíková), ktorá vyjde v roku 1980 vo Vydavateľstve Veda v rámci edície MKKKB *Ethnographia carpatobalcanica*.
  - 14 Zbójnicki dar. Vybrały Teresa Komorowska a Viera Gašparíková. Warszawa 1976. — GAŠPARÍKOVÁ, V.: Pověsti o zbojníkoch zo slovenských a poľských Tatier. (Poľské texty vybrala T. Komorowska.). Bratislava 1979.
  - 15 ZILYNSKIJ, O.: Slovenská ľudová balada v interetnickom kontexte. Bratislava 1978.
  - 16 Masopustní tradice. Edícia *Lidová kultura a současnost*, zv. 5, Nakladatelstvo Blok, Brno 1979.
  - 17 O problematike spoločenských vzťahov — Kmotrovstvo. *Slov. Národop.*, 22, 1974, s. 108–146; Rodina a manželstvo. *Slov. Národop.*, 24, 1976, s. 445–492.
  - 18 Materiály z tohto sympózia vyšli v časopise *Slov. Národop.*, 28, 1980, č. 1, ktoré bolo celé tematicky zamerané na problematiku chotárných sídiel.

ИТОГИ ДВАДЦАТИЛЕТНЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕХОСЛОВАЦКОЙ СЕКЦИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ КОМИССИИ ПО ИЗУЧЕНИЮ НАРОДНОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБЛАСТИ КАРПАТ И БАЛКАН

Резюме

В статье дается оценка наиболее важных результатов организационной, координационной, научно-исследовательской и публикационной деятельности, которых достигла Чехословацкая секция Международной комиссии по изучению народной культуры Карпат и Балкан (МКККБ) за период своего двадцатилетнего существования. В ней рассматривается организационная структура Чехословацкой секции МКККБ, в рамках которой создано десять рабочих подкомиссий, занимающихся изучением проблематики пастушества, агривкультуры, строительства, питания, одежды, народных ремесел, художественного творчества, общественных отношений, кален-

дарных обычаев, словесного и музыкального фольклора.

Чехословацкая секция МКККБ сыграла важную роль в деле развития и координации карпатологических и балканологических исследований. Значительных результатов она достигла в применении интердисциплинарных подходов к изучению народной культуры. Систематически искала и использовала возможности международного сотрудничества и международной конфронтации собранных данных. Ценные результаты были достигнуты ею и в создании предпосылок для международной интеграции программ исследования и задач изучения Карпат и Балкан.

BILANZ DER 20-JÄHRIGEN TÄTIGKEIT DER TSCHECHOSLOWAKISCHEN SEKTION DER INTERNATIONALEN KOMMISSION ZUM STUDIUM DER VOLKSKULTUR IM BEREICH DER KARPATEN UND DES BALKANS

Zusammenfassung

Im Beitrag werden die wichtigsten Ergebnisse der Organisations-, Forschungs- und Publikationstätigkeit gewürdigt, die die Tschechoslowakische Sektion der Internationalen Kommission zum Studium der Volkskultur im Bereich der Karpaten und des Balkans erzielt hat. Es wird weiter auf die Organisation und Struktur der Tschechoslowakischen Sektion hingewiesen, in deren Rahmen zehn Subkommissionen geschaffen wurden, die sich mit dem Studium des Hirtenwesens, der Landwirtschaft, der Baukunst, der Nahrung, der Kleidung, der volkstümlichen Produktion, der Volkskunst, der gesellschaftlichen Beziehungen, des Jahresbrauchtums, der Wort- und Musikfolklore befassen.

Die Tschechoslowakische Sektion der Internationalen Kommission zum Studium der Volkskultur im Bereich der Karpaten

und des Balkans spielte bei der Entfaltung und Koordination der karpatologischen und der balkanologischen Forschung eine wichtige Rolle. Bemerkenswerte Erfolge erzielte sich auch bei der Einführung interdisziplinärer Methoden beim Studium der Volkskultur. Sie suchte systematisch jede Gelegenheit zur internationalen Zusammenarbeit und verstand sie auch auszunützen, besonders bei der gegenseitigen Konfrontation der gesammelten Erkenntnisse. Ebenso wertvolle Resultate erreichte sie auch bei ihren Bemühungen, die erforderlichen Voraussetzungen für eine internationale Integration der Forschungsprogramme und eine wechselseitige Abstimmung des karpatologischen und balkanologischen Studiums der beteiligten Länder zu schaffen.

Ján Hála, *Na priadky*. Olej 1944

Ján Hála, *Na priadky*. Olej 1944

Ján Hála, Bača. Olej 1927

Ján Hála, Bača. Olej 1927

Ján Hála, Starý Važtan. Olej 1931

Ján Hala, Dievčatko. Olej 1948

Ján Hála, Zuzka. Olej 1943

Ján Hála, Na viliju. Olej 1947

Ján Hála, Tkáčka. Olej 1924

Ján Hála, Na salaši. Olej 1944 ▶

Ján Hála, Na svadbe. Olej 1949 ▶

Slovenský národopis

Casopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 28, 1980, číslo 3

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
PhDr. BOŽENA FILOVÁ, CSc.

Výkonná redaktorka
PhDr. VIERA GAŠPARÍKOVÁ, CSc.

Tajomníčka redakcie
PhDr. Zora Vanovičová

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., doc. PhDr. Emília
Horváthová, CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová,
CSc., Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan
Leščák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek,
CSc., PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc.
PhDr. Štefan Mruškovič, CSc., PhDr.
Viera Nosáľová, CSc., PhDr. Adam Pranda,
CSc., doc. PhDr. Antonín Robek, CSc.

Redakcia: 884 16 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného
povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 20,-; celoročné pred-
platné Kčs 80,-

Výmer SÚTI č. 8/6.

Rozširuje Poštová novinová služba, objed-
návky vrátane do zahraničia a predplatné
prijíma PNS — Ústredná expedícia a do-
voz tlače, Gottwaldovo nám. 6/VII, 884 19
Bratislava. Možno objednať aj na každej
pošte alebo u doručovateľa.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1980

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой Ака-
демии Наук

Год издания 28, 1980, № 3

Издаётся четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Вера
Гаšпарикова

Адрес редакции: 884 16 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 28, 1980 Nr. 3. Erscheint viermal
im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Viera Gašpariková

Redaktion: 884 16 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 28, 1980, No. 3

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences.

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Viera Gašpariková

Editor: 884 16 Bratislava, Klemensova 19,
L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Anné 28, 1980, No. 3

Parait quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Viera Gašpariková

Rédaction: 884 16 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

Tan Hala
47